

Zpráva o přípravě a realizaci hlavního šetření PISA 2018

Základní informace o šetření PISA

Projekt Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj PISA (Programme for International Student Assessment) se v tříletých cyklech už od roku 2000 zaměřuje na zjišťování úrovně čtenářské, matematické a přírodovědné funkční gramotnosti patnáctiletých žáků. Zpráva popisuje přípravu a průběh hlavního šetření cyklu PISA 2018 v České republice. Do tohoto cyklu projektu je zapojeno 82 zemí a ekonomických regionů.

Šetření PISA se v každém cyklu zabývá jednou doménou podrobněji. V roce cyklu 2018 to je čtenářská gramotnost. Její teoretický základ a metodika zjišťování z roku 2009 byly rozvinuty novým koncepčním rámcem, který byl proto podle nejnovějších pedagogických, didaktických a psychologických poznatků doplněn a zpřesněn. Na základě rámce byly také vytvořeny nové úlohy využívající potenciál počítače jako nového média, jímž jsou zadávány žákům testy. Úlohy odrážejí současné způsoby využívání textů a jsou také zaměřené na nové možnosti, které poskytují elektronická média. Celé šetření probíhá elektronickou formou, a to jak při testování a vyplňování dotazníků, tak i při administraci a zpracování.

Šetření zahrnuje testování čtenářské, matematické a přírodovědné funkční gramotnosti, žákovský dotazník, dotazník ICT, školní/ředitelský dotazník. Česká republika je v cyklu PISA 2018 zapojena do volitelného modulu PISA-TALIS link, který umožní v agregované podobě propojit zjištění dotazníkového šetření učitelů TALIS 2018 s výsledky PISA 2018. Česká republika patří mezi devět zemí, které využily novou a dosud nevyzkoušenou možnost propojit dva projekty OECD v jednom roce sběru dat.

Cyklus PISA 2018 prochází mnoha fázemi – byl zahájen už v roce 2015 prací na koncepčním rámci, návrhem a výběrem úloh, připomínkováním návrhu dotazníkového šetření; pokračoval v roce 2016 a 2017 překladem a odbornou korekturou koncepčního rámce, překlady a adaptacemi úloh, přípravou manuálů, scénářů a formulářů pro zadavatele a koordinátory, přípravou výběru a vytvoření sběrové databáze.

Příprava a realizace hlavního šetření PISA 2018

V roce 2017 proběhlo na menším výběru škol a žáků pilotní šetření¹, jež v praxi ověřilo připravené organizační, logistické, technické a odborné části projektu. Zároveň sloužilo jako nácvik ke zvládnutí všech procesů hlavního šetření na všech úrovních zapojení. Poznatky a zkušenosti sloužily k upřesnění nebo ke změně metodik hlavního sběru dat a byly postupně zpracovány do testových a dalších materiálů a do procesů na národní i mezinárodní úrovni.

V roce 2018 se uskutečnil hlavní sběr dat projektu PISA 2018 v České republice na výběrovém vzorku 333 škol a údaje z testování čtenářské, matematické a přírodovědné funkční

¹ Podrobnější informace o realizaci pilotní fáze jsou k dispozici ve Zprávě o přípravě a realizaci pilotního šetření PISA 2018 dostupné na webových stránkách ČŠI (<https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PISA/Zpravy-o-priprave-a-realizaci-setreni>).

gramotnosti, žákovských dotazníků, dotazníků ICT a školních dotazníků byly po zpracování na národní úrovni předány mezinárodnímu centru.

Srpen 2017
<ul style="list-style-type: none">
• Připomínkování školních materiálů – manuálů, scénářů a formulářů pro hlavní šetření v roce 2018.
• Kontrola a úprava dat z pilotního šetření, konzultace s mezinárodním centrem.
• Hodnocení a výběr nových úloh čtenářské gramotnosti pro hlavní šetření.
• Úprava testových úloh matematické, čtenářské a přírodovědné gramotnosti pro hlavní šetření.
• Úprava souladu klasifikace vzdělávacích programů v ČR s mezinárodními pravidly.
Září 2017
<ul style="list-style-type: none">
• Příprava podkladů k výběru škol navržených do šetření pro mezinárodní centrum.
• Jednání o navýšení počtu škol ve výběru z důvodu statistické reprezentativity výběru.
• Příprava kontaktního formuláře pro školy.
• Kontrola dat pilotního šetření po zpracování v mezinárodním centru.
• Překlady úprav nových úloh čtenářské gramotnosti pro hlavní šetření.
• Překlady úprav testových úloh matematické, čtenářské a přírodovědné gramotnosti pro hlavní šetření.
Říjen 2017
<ul style="list-style-type: none">
• Kontrola a úprava mezinárodní verze aplikace k diagnostice školních počítačů.
• Adaptace diagnostické aplikace do národního prostředí.
• Práce na kontaktním formuláři pro školy.
• Modifikace pilotní verze školních materiálů, scénářů a formulářů na verzi hlavního šetření.
• Příprava verze školního dotazníku pro hlavní šetření.
• Příprava verze žákovského dotazníku pro hlavní šetření.
Listopad 2017
<ul style="list-style-type: none">
• Verifikace a post verifikace nových úloh čtenářské gramotnosti pro hlavní šetření (kontrola přesnosti a správnosti překladů zajištěná mezinárodním konsorciem).
• Verifikace a post verifikace úloh matematické, čtenářské a přírodovědné gramotnosti pro hlavní šetření (kontrola přesnosti a správnosti překladů zajištěná mezinárodním konsorciem).
• Kontaktování osob, které byly mezinárodnímu konsorciu nominovány do role mezinárodního monitora kvality PQM při hlavním šetření ve školách.
• Tvorba manuálu pro vyplňování školního dotazníku.
• Účast na jednání řídicího výboru PISA.
• Příprava materiálů k oslovení škol k účasti na hlavním šetření PISA 2018.
Prosinec 2017
<ul style="list-style-type: none">
• Dokončení přípravy všech testových úloh do testu hlavního šetření.

- Finalizace všech školních materiálů, scénářů a formulářů na verzi hlavního šetření.
- Oslovení škol k účasti na hlavním šetření PISA 2018.
- Kontrola on-line aplikace školního dotazníku.
- Zahájení práce na kódovacích (hodnotících) manuálech úloh matematické, čtenářské a přírodovědné gramotnosti pro hlavní šetření.
- Finalizace aplikace k diagnostice školních počítačů.
- Příprava manuálu k diagnostice školních počítačů.
- Kopírování softwaru k diagnostice školních počítačů na USB disky (400 ks).

Leden 2018

- Kontrola mezinárodní verze testové aplikace (SDS).
- Příprava celkové datové aplikace šetření.
- Adaptace testové aplikace do národního prostředí.
- Kontrola a závěrečné protokolární testy testové aplikace.
- Kopírování softwaru SDS na USB disky.
- Příprava národní verze databáze šetření.
- Účast na pravidelném jednání zástupců národních center, Valeta, Malta.
- Průběžný kontakt se školami.

Únor 2018

- Příprava a vyhodnocení diagnostiky školních počítačů.
- Příprava, tvorba a kontrola seznamů žáků.
- Příprava harmonogramu šetření, organizační a logistické načasování.
- Komunikace se školami a informační servis.
- Příprava národní verze školních materiálů – manuálů, scénářů a formulářů.
- Zpracování údajů do datových podkladů.
- Příprava prezentací webinářů pro zadavatele a koordinátory.
- Příprava a vlastní kopírování testové aplikace na USB disky pro každého zúčastněného žáka – 7 000 kusů.

Březen 2018

- Logistická příprava, doručení balíků testovacích materiálů a USB flash disků do zapojených škol, včetně pokynů pro dotazníkové šetření ředitelů.
- Školení zadavatelů a koordinátorů šetření prostřednictvím webinářů – 400 účastníků.
- Příprava monitoringu škol týmem KA2 mezinárodní šetření a jeho organizační a logistické zabezpečení.
- Finalizace školních materiálů – manuálů, scénářů a formulářů.
- Kontrola údajů struktury dat – komunikace se školními koordinátory a s mezinárodním centrem.
- Hlavní šetření PISA 2018 proběhlo v České republice od 26. března do 4. května 2018.
- Do sběru dat bylo plánováno zapojení téměř 7 800 žáků z 351 škol. Skutečné počty byly o něco nižší s ohledem na absence a reálné počty žáků v zapojených školách.

- Členové týmu KA2 mezinárodní šetření a školní inspektoři provedli monitoring průběhu šetření a podíleli se na zadávání celkem ve 52 školách.
- V rámci spolupráce se školními koordinátory a se školními zadavateli testování s nimi byly uzavřeny dohody o provedení práce.
- Příprava kódovacích materiálů úloh matematické, čtenářské a přírodovědné gramotnosti pro hlavní šetření.

Duben 2018

- Probíhalo hlavní šetření PISA 2018 se všemi uvedenými procesy.
- Zahájeno stahování údajů z USB disků a činnost zpracování údajů datovým managementem.
- Kontrola vyplnění školních dotazníků.
- Monitoring činností v zúčastněných školách.
- Příprava vyhodnocování (kódování) otevřených úloh testů čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti – harmonogram, technické vybavení, finalizace kódovacích materiálů a příprava tréninků kodérů.
- Účast na jednání řídicího výboru PISA Stockholm, Švédsko.
- Uzavření dohod o provedení práce s hodnotiteli (kodéry) testových úloh a s kodéry odpovědí žáků na dotazníkové otázky týkající se povolání rodičů.
- Urgence školním koordinátorům a školním zadavatelům testování kvůli dohodám o provedení práce.
- Komunikace se školními koordinátory a s vedením zapojených škol pro zajištění reflektivních zpráv.

Květen 2018

- Příprava datových podkladů pro kódování otevřených úloh čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti.
- Ukončení testování a sběru dotazníkových dat.
- Sestavení databáze hodnocených úloh pro jednotlivé kodéry.
- Tréninky kodérů a vlastní kódování odpovědí.
- Zprostředkování konzultací mezi kodéry, národním centrem a mezinárodním centrem.
- Práce na přiřazování kódů odpovědím žáků na dotazníkové otázky týkající se povolání rodičů.
- Urgence školním koordinátorům a školním zadavatelům testování kvůli dohodám o provedení práce.
- Příprava informací a výstupů z průběhu hlavního šetření v rámci zpětné vazby pro mezinárodní centrum.
- Pokračovala komunikace s vedením zapojených škol pro zajištění reflektivních zpráv.

Červen 2018

- Dokončení procesu kódování odpovědí žáků.
- Příprava dotazníku zpětné vazby pro mezinárodní centrum k průběhu šetření.

- Po zpracování národních datových souborů byla data odeslána ke zpracování do mezinárodního centra a probíhaly kontroly a konzultace údajů ze strany mezinárodního centra.

Červenec 2018

- Odeslání dotazníku zpětné vazby pro mezinárodní centrum k průběhu šetření.
- Další práce na kontrolách národního datového souboru z pilotního šetření dle pokynů mezinárodního centra.

Srpen 2018

- Další práce na kontrolách národního datového souboru z pilotního šetření dle pokynů mezinárodního centra.

